

Mladi za napredek Maribora 2023

40. srečanje

A VEŠ, KDO SO KRALJI ULICE?

Sociologija

Raziskovalna naloga

AVTOR: ELA HORVAT

MENTOR: MANUELA KNEZOCI KOP, MINKA VREMEC

ŠOLA: OŠ ANGELA BESEDNJAKA MARIBOR

ŠTEVILO TOČK: 149 / 170

Maribor, februar 2023

Mladi za napredek Maribora 2023

40. srečanje

A VEŠ, KDO SO KRALJI ULICE?

Sociologija

Raziskovalna naloga

Maribor, februar 2023

KAZALO VSEBINE

1	UVOD	3
2	TEORETIČNI DEL.....	4
2.1	BREZDOMSTVO V DRUŽBI	4
2.2	DEFINICIJE BREZDOMSTVA	5
2.3	POMOČ BREZDOMCEM V MARIBORU	7
2.4	KRALJI ULICE	8
2.4.1	<i>O društvu.....</i>	<i>8</i>
2.4.2	<i>Časopis Kralji ulice.....</i>	<i>9</i>
3	METODOLOGIJA DELA	10
3.1	UDELEŽENCI	10
3.2	MERSKI INSTRUMENTI	10
3.3	POSTOPEK ZBIRANJA IN ANALIZIRANJA PODATKOV	10
4	REZULTATI	11
4.1	ANKETA.....	11
4.2	INTERVJU Z ZAPOSLENIM	20
4.3	INTERVJU S PRODAJALKO ČASOPISA »KRALJI ULICE«.....	27
5	RAZPRAVA IN INTERPRETACIJA REZULTATOV	28
6	DRUŽBENA ODGOVORNOST	31
7	ZAKLJUČEK.....	32
8	VIRI IN LITERATURA	33
9	PRILOGE.....	34
9.1	ANKETA ZA UČENCE	34
9.2	ANKETA ZA STARŠE IN UČITELJE.....	36
9.3	INTERVJU Z DELAVKAMI DRUŠTVA	39
9.4	INTERVJU Z BREZDOMKO	40

KAZALO GRAFOV

Graf 1: Učenci 2. triletja po spolu (Vir: anketa, januar 2023)	11
Graf 2: Starostna struktura staršev in učiteljev (Vir: anketa, januar 2023)	11
Graf 3: Starši in učitelji po spolu (Vir: anketa, januar 2023).....	12
Graf 4: Izobrazbena struktura staršev in učiteljev (Vir: anketa, januar 2023).....	12
Graf 5: Kdo je brezdomec? (Vir: anketa, januar 2023)	13
Graf 6: Ali ste se že kdaj srečali z brezdomcem? Kako ste se počutili? (Vir: anketa, januar 2023)	14
Graf 7: Kako pogosto srečujete brezdomce? (Vir: anketa, januar 2023).....	15
Graf 8: Ali pomagata brezdomcem? (Vir, januar 2023)	16
Graf 9: Kako pomagata brezdomcem? (Vir: anketa, januar 2023).....	16
Graf 10: Ali poznate društvo Kralji ulice? (Vir: anketa januar 2023)	17
Graf 11: Ali poznate časopis "Kralji ulice"? (Vir: anketa, januar 2023)	17
Graf 12: Ali kupujete časopis "Kralji ulice"? (Vir: anketa, januar 2023).....	18
Graf 13: Ali berete časopis "Kralji ulice"? (Vir: anketa, januar 2023).....	19

KAZALO TABEL

Tabela 1: Število anketiranih učencev (Vir: anketa, januar 2023).....	11
---	----

ZAHVALA

Rada bi se zahvalila vsem, ki so mi pomagali pri »ustvarjanju« raziskovalne naloge, saj brez njih le-ta ne bi bila izvedljiva.

Zahvaljujem se mentorici, ki me je usmerjala pri raziskovalni nalogi in razdelila anketne vprašalnike učencem, jo pregledala in jo lektorirala ter uredila. Zahvaljujem se somentorici, ki mi je pomagala z ustvarjanjem in analiziranjem anket in izvedbo intervjujev. Zahvaljujem se ravnateljici, ki je razposlala anketni vprašalnik staršem in učiteljem.

Seveda se zahvaljujem vsem anketirancem – učencem, njihovim staršem in učiteljem ter vsem intervjuvankam, tj. delavkam društva Kralji ulice in prodajalki časopisa »Kralji ulice«.

POVZETEK

Žal še danes na cesti pogosto srečujemo brezdomce tudi v Mariboru, odzivi na srečanja z njimi pa so zelo različni. Moj namen je ugotoviti, kakšne izkušnje imajo brezdomci z mimoidočimi oz. z ljudmi, s katerimi pridejo ali prihajajo v stik, in obratno, ali se slednji brezdomcev bojijo, jim morda pomagajo in kakšna je starostna struktura tistih, ki pomagajo, kako se spreminja starostna struktura brezdomcev, kako se razlikuje odnos različnih generacij do brezdomcev ... Predvidevam, da se mnogi brezdomcev bojijo in ne upajo pristopiti ali jim pomagati, še posebej mladi. Predvidevam tudi, da veliko otrok in mladih sploh ne ve za društvo Kralji ulice. Do podatkov za analizo trenutnega stanja v Mariboru in morda kakšne nove ideje za izboljšanje stanja v prihodnje bom prišla na osnovi intervjujev z brezdomci v Mariboru, morda celo z drugimi člani društva Kralji ulice in z anketiranjem učencev in staršev.

1 UVOD

V današnjem času lahko praktično dnevno spremljamo zgodbe ljudi, ki se tako ali drugače znajdejo v stiski. Nekatere od teh so hitreje rešljive, medtem ko nekatere zahtevajo kompleksnejše reševanje. Ob marsikateri zgodbi pride ponovno do izraza izjemna pomoč ljudi, ki pomagajo po svojih najboljših močeh, porajalo pa se mi je vprašanje, kako je s tistimi, ki že dalj časa nimajo možnosti za normalno življenje in jim enkratna pomoč ne koristi prav veliko. V mislih imam brezdomce, ki so prav tako del našega vsakdana.

Namen moje raziskovalne naloge je ugotoviti, kakšen je odnos med brezdomci in mimoidočimi različnih generacij, kakšno je mnenje učencev in njihovih staršev o brezdomcih, ali se jih morda bojijo, ali se z njimi sploh srečujejo in če se, kako pogosto. Prav tako so me zanimale tako dobre kot tudi slabe izkušnje brezdomcev z mimoidočimi in katere so pogostejše. Raziskala sem tudi prepoznavnost društva in časopisa »Kralji ulice« in kdo slednjega kupuje največ. Razmišljala sem tudi o tem, kako lahko pripomoremo k prepoznavnosti časopisa in brezdomstva samega. Pozanimala sem se o starostni strukturi brezdomcev, o tem, kaj počnejo, kako so se šolali ...

Hipoteze, ki sem si jih postavila v okviru moje raziskovalne naloge, so:

- **Hipoteza 1:** Večina odraslih se brezdomcev ne boji, jih pa ignorira.
- **Hipoteza 2:** Večina otrok se brezdomcev boji.
- **Hipoteza 3:** Večina odraslih brezdomcem pomaga, najpogosteje z denarjem.
- **Hipoteza 4:** Večina otrok in mladostnikov ne pozna društva Kralji ulice, medtem ko je časopis Kralji ulice bolj prepoznaven.
- **Hipoteza 5:** Večina odraslih pozna tako društvo kot tudi časopis in le-tega tudi kupuje.
- **Hipoteza 6:** Večji del brezdomcev je starejših od 30 let.
- **Hipoteza 7:** Brezdomci imajo z mimoidočimi več slabih izkušenj kot dobrih.

2 TEORETIČNI DEL

2.1 Brezdomstvo v družbi

Brezdomstvo je še vedno eden večjih problemov v družbi, čeprav se z njim ukvarjamo že dlje časa in glede njega ukrepamo, kar nakazuje tudi na zavedanje resnosti tega pojava, ki velja za nezaželenega in ki ga želimo rešiti (Kralji ulice, b. d. a).

Kljub navedenemu je koncept brezdomstva dokaj nov za slovensko družbo, vključno z brezdomci samimi. To ne pomeni, da jih pred tem ni bilo, gre za to, da se sami niso tako (po)imenovali in tudi družba ni uporabljala tega poimenovanja. Bili so berači, potepuhi, za družbo klateži ..., same problematike brezdomstva pa se ni reševalo (prav tam).

Med ljudmi poteka mnogo razprav o tem, kdo je kriv/odgovoren za svoje brezdomstvo. Tem razpravam smo lahko priča tudi v medijih in celo med delavci na področju brezdomstva, ki uporabnike delijo na bolj in manj zaslužne (prav tam).

Zaradi vedno večje razširjenosti brezdomstva poznamo že več vrst le-tega, čeprav vse vrste ljudem niso znane. Najpreprosteje je, če kot primer navedemo »nahajališča« brezdomcev. Vsi jih srečujemo na ulicah, v parkih, pod mostovi in podobno. Vemo, da zanje obstajajo javna zavetišča, marsikdo pa se ne zaveda, da ne živijo vsi brezdomci na ulicah, saj lahko imajo začasna prebivališča (penzioni, moteli, kleti ...), ki so podrobneje opisana v nadaljevanju (prav tam).

Vsekakor lahko pridemo do spoznanja, da je brezdomstvo odraz naše družbe in družbenih sprememb, s katerimi šibkejši ali ogroženi prikrajšamo za možnost, da bi živeli »normalno« življenje (vključevanje v družbo in zadovoljevanje potreb, do katerih imajo pravico). Omejimo jim izbire, med katerimi se lahko odločijo tudi za brezdomstvo, kar naj bi bila skrajna alternativa, v katero naj bi bili praviloma prisiljeni in naj bi bila nezaželena (prav tam).

Na brezdomstvo se družba ne spozna tako, kot je pogosto predstavljeno celo otrokom, ki na socialnih omrežjih dostopajo do vsebin, ki jim le delno prikažejo življenje brezdomcev in odnos ljudi do njih, ki je lahko tudi zaigran, lahko pa zaidejo tudi na »nasprotno stran«, ki brezdomstvo prikazuje kot nekaj slabega, nečloveškega. Kljub temu da skušamo brezdomstvo

rešiti, vedno znova dokazujemo, da je za današnjo družbo to še dokaj neznana, marsikje celo še vedno neprijetna tema (prav tam).

2.2 Definicije brezdomstva

»Brezdomstva je veliko vrst. Tako imenovana Evropska klasifikacija brezdomstva (ETHOS, 2004) obsega štiri temeljne (in 13 bolj podrobno razvrščenih) kategorije brezdomstva, ki so: biti brez strehe, biti brez stanovanja, bivati v negotovih pogojih ter bivati v neprimernih pogojih.« Prvi dve kategoriji predstavljata nam bolj znano »cestno« brezdomstvo, drugi dve pa, kot že prej omenjeno, nam manj vidno in nepoznano (skrito) brezdomstvo. (Kralji ulice, b. d. b)

Najpreprostejša in najbolj poznana definicija brezdomstva je pomanjkanje strehe nad glavo oz. pomanjkanje ustreznega bivališča (prav tam).

»Avtorica članka Homelessness: a proposal for a global definition and classification (Brezdomstvo: predlog za globalno definicijo in klasifikacijo) predlaga, da bi se splošno uporabljeni pojem »homelessness« (brezdomstvo) preoblikoval v »houselessness« (odsotnost stanovanja, strehe nad glavo oziroma bivališča) in da bi bil ta pojem globalno uporabljen za brezdomce brez strehe nad glavo (»houseless«), tiste, ki »spijo pod zvezdami«, na ulicah, prostorih, ki niso namenjeni bivanju ali pa uporabljajo zavetišča. Za boljše razumevanje »houselessness« avtorica predlaga tudi pojem neprimerno zavetišče – »inadequate shelter«. Take vrste definiciji pripisuje avtorica prednost zato, ker naj bi ta upoštevala tako regionalne kot nacionalne razlike (na primer v Indiji večina revnih spi na ulici, pa jih zato še nimajo za »homeless«, so pa »houseless«), kot tudi omogočala globalno zbiranje in primerjavo podatkov. Avtorica članka se zavzema tudi za večjo pomoč takim brezdomcem. (Sabine Springer, 2000, Homelessness: a proposal for a global definition and classification« (2. odstavek).

Kljub temu se definicija brezdomstva večidel osredotoča na brezdomstvo v pomenu "biti brez strehe nad glavo", s čimer nekoliko zapostavlja reševanje problema drugih vrst brezdomstva. Primerna je za hitro reševanje (izboljševanje razmer) problematike in večanje možnosti

ustreznih prebivališč (več zavetišč), sicer pa ne posveča pozornosti odpravljanju samih razlogov za brezdomstvo, kar je ključno za zmanjšanje brezdomstva (prav tam).

Boškić in Zajc (v: Kralji ulice, b. d. b) sta mnenja, da veliko večino brezdomcev tvorijo ljudje, ki so jih preskrbele javne ali zasebne organizacije, tisti, ki bivajo v kratkoročno najetih sobah, ki ne nudijo zagotovljenega zatočišča in ljudje brez možnosti zagotavljanja normalnega stanovanjskega razmerja. Torej lahko poleg tistih, ki živijo na prostem, med brezdomce štejemo tudi ljudi, ki plačujejo za začasno najete sobe, tiste, ki živijo v podstandardnem stanovanju (brez kopalnice, zdravju škodljivo) ali v penzionu, skratka, v negotovih in neustreznih nastanitvah (prav tam).

»Brezdomci so torej ljudje, ki nihajo med javnimi zavetišči in prostori, ki jih ponudi volonterski sektor, med penziona in sobami, ki so na meji normalnega (»spodobnega«) najetega prenočišča, med kočami, zabojniki in nelegalno zasedenimi bivališči, občasno pa delijo stanovanje s prijatelji ali sorodniki. [...]« (5. odstavek). So kategorija ljudi, ki ne morejo priti do ustreznega osebne stanovanja z lastnimi sredstvi, ljudje, ki ne morejo zadržati osebne prenočišča brez zagotovljene pomoči skupnosti (Boškić in Zajc, 1997; v Kralji ulice, b. d. b).

Skupini brezdomcev, ki so nastanjeni v začasnih in neprimernih prebivališčih (klet, koča, prikolica, stopnišče, penzion ...), pravimo prikriti brezdomci. To so ljudje, ki nimajo lastnega doma, imajo pa streho nad glavo. Tudi pomoči si ne poiščejo, ne hodijo v zavetišča ali druge organizacije. Pojav prikritega brezdomstva je pogosto prisoten na območjih, kjer je zavetišč malo (prav tam).

Bistveni del zgornjih definicij brezdomstva je pomanjkanje ustreznega osebne bivališča, vendar pa se vseeno ne sme zanemarjati drugih okoliščin in vzrokov brezdomstva.

Brezdomstvo je eden od številnih izrazov, ki opisuje situacijo, kjer neka oseba nima doma oziroma bivališča, nima stabilne in varne strehe nad glavo. V ekstremnih primerih je to situacija spanja na prostem, na ulici; v večini primerov pa biti brezdomec pomeni imeti tako ali drugače urejeno prenočišče, ne pa v njem tudi domovati/stanovati.

Navajam definicijo, uporabljeno v raziskavi *Brezdomstvo na Norveškem*, 2006 (Hansen, 2006; v Kralji ulice, b. d. b):

Brezdomci so:

- ljudje, ki ne posedujejo ali nimajo v najemu svojega lastnega bivalnega prostora in so tako nastanjeni v začasnih nastanitvah;
- ljudje, ki začasno živijo s svojimi sorodniki, prijatelji ali znanci;
- ljudje, ki so v zaporu ali v druge vrste instituciji in bodo v roku dveh mesecev izpuščeni, a zunaj institucije nimajo zagotovljenega svojega bivališča (za informacijo – po podatkih iz Norveške je kar 50 odstotkov izpuščenih iz zapora v Oslu po odpustu brez bivališča; pri nas taki podatki za zdaj niso zbrani);
- ljudje, ki za naslednjo noč nimajo preskrbljenega prenočišča.

Tistih, ki živijo v najemniškem stanovanju ali stalno živijo s partnerjem ali sorodniki, ne prištevamo med brezdomce.

V norveškem nacionalnem sistemu za registracijo brezdomstva pa so uporabili definicijo nezadovoljivih bivanjskih razmer (Kristensen, 2004; v Kralji ulice, b. d. b), v kateri so za te razmere našli naslednje podatke (skrajšan zapis):

- biti brez doma, svojega ali najetega (bivanje v prikolici, začasno pri starših, ipd.);
- negotovost zmožnosti podaljšanja najemniškega razmerja;
- neprimerno bivališče (brez kopalnice, zdravju škodljivo, nedostopno, neprilagojeno stanovalcu s posebnimi potrebami, ipd.);
- velika potreba po pomoči ali podpori skrbstvenih služb (neprilagojeno stanovalcu s posebnimi potrebami, nevarnost izgube prebivališča brez socialne pomoči).

2.3 Pomoč brezdomcem v Mariboru

Center za socialno delo Maribor nudi brezdomcem zavetišče, ki je odprto 24 ur vsak dan v letu. Ima možnost namestitve 24 postelj ter dve v primeru izrednih situacij. Sprejme vse polnoletne, praviloma slovenske državljane in prebivalce Maribora, ob izjemah tudi druge. V zavetišče ne morejo sprejeti nepokretne osebe ali osebe, ki potrebuje posebno nego in oskrbo. Nudi celodnevno namestitev, organizirano prehrano, vzdrževanje osebne higiene, organizirane delovne dejavnosti, prvo socialno pomoč, pomoč pri uveljavljanju pravic in urejanju statusnih vprašanj ter pomoč pri iskanju drugih rešitev (CSD, b. d.).

Na Ljubljanski ulici 23 v humanitarnem središču Karitas se nahaja tudi Zavetišče za brezdomne Sveti Martin. Glavni namen le-tega je ciljno naravnana pomoč brezdomcem s številnimi različnimi aktivnostmi ter motivacijsko podporo zaposlenih in prostovoljcev. Osnovni cilji programa so (Karitas, 2017) :

- socialna podpora,
- resocializacija,
- trajna nastanitev.

2.4 Kralji ulice

2.4.1 O društvu

Društvo za pomoč in samopomoč brezdomcev Kralji ulice je samostojna nevladna humanitarna organizacija z nepridobitnimi cilji, ki je bila formalno ustanovljena septembra leta 2005 v Ljubljani. Sedaj je razširjena tudi v druge dele Slovenije, med katerimi je tudi Maribor. Združuje strokovnjake in strokovnjakinje ter druge posameznike in posameznice, ki se ukvarjajo z brezdomstvom in z njim povezanimi pojavi, ter posameznike in posameznice, ki brezdomstvo in s tem povezano socialno izključenost doživljajo sami. To pomeni, da skrbijo za preučevanje, spoznavanje in raziskovanje brezdomstva, za preprečevanje brezdomstva, za izboljševanje življenjskih pogojev brezdomcev in brezdomk, za razvoj praktičnih oblik dela na področju brezdomstva ter za publicistično dejavnost na tem področju (Kralji ulice, b. d. c).

Programi, ki jih izvaja društvo Kralji ulice, so namenjeni brezdomnim in drugim socialno izključenim skupinam prebivalstva. Uporabnikom nudi strokovno pomoč in podporo pri vključevanju v formalne in neformalne oblike pomoči ter omogoča in povečuje dostopnost do družbenih virov (prav tam).

Društveni cilji in naloge so usmerjeni k zmanjševanju osebne, socialne, ekonomske in pravne škode ter dodajanju moči brezdomnim, hkrati pa s pomočjo cestnega oz. uličnega časopisa tudi k osveščanju širše javnosti in promoviranju lokalnega ter družbenega delovanja na področju brezdomstva (prav tam).

Kralji ulice so člani (prav tam):

- Mednarodne zveze cestnih časopisov INSP;
- Mednarodne zveze FEANTSA (Evropska federacija organizacij, ki delujejo na področju brezdomstva);
- Evropske mreže za boj proti revščini EAPN.

2.4.2 Časopis Kralji ulice

Časopis Kralji ulice je prvi časopis o brezdomstvu in sorodnih socialnih vprašanjih v Sloveniji. Gre za ulični oziroma cestni časopis, ki se predvsem po načinu ponujanja, pa tudi po vsebini, razlikuje od tistih, ki jih je moč kupiti v trafikah. Izhaja mesečno – predvidoma prvi dan v mesecu – v nakladi približno 15 000 izvodov (odvisno od meseca), prodaja pa se v Ljubljani in okolici, Mariboru in okolici, na Primorskem ter občasno tudi drugod po Sloveniji (Kralji ulice, b. d. d).

Rdeča nit časopisa so brezdomstvo, življenje na ulici in socialna izključenost, obravnava pa tudi številne druge teme, kot so odvisnosti, nasilje, zaposlovanje, družinska in odnosna problematika, socialne službe, službe pomoči itd. (prav tam).

Namen časopisa je – bolj kot pomoč brezdomcem – poskus v smislu pomoči za samopomoč, saj je njegov prvotni cilj bolj aktivna in družbeno sprejemljiva udeležba te skrite in najbolj socialno izključene populacije v javnem življenju – brez utopičnih pričakovanj po takojšnji rešitvi problemov, ki povzročajo brezdomsko problematiko, ali po spremembi njihovega načina življenja (prav tam).

3 METODOLOGIJA DELA

3.1 Udeleženci

V moji raziskavi so sodelovali starši učencev in učitelji (204), učenci 2. triletja (67) in učenci 3. triletja (55), trije delavci društva Kraljev ulice in brezdomka.

3.2 Merski instrumenti

Za pridobivanje podatkov s strani staršev, učiteljev in učencev sem uporabila dva anketna vprašalnika. Le-ta sta se med seboj razlikovala po obsegu, saj je imel anketni vprašalnik za starše in učitelje štiri dodatna vprašanja, vezana na pomoč brezdomcem in kupovanje časopisa »Kralji ulice«.

Za pridobivanje podatkov o društvu Kralji ulice in izkušnjah brezdomcev sem izvedla štiri intervjuje.

3.3 Postopek zbiranja in analiziranja podatkov

Najprej sem v programu 1ka sestavila anketni vprašalnik za starše in učitelje. Povezavo do ankete sem obojim posredovala preko elektronske pošte, nanjo pa so v enem tednu odgovorili 204 anketiranci. Na osnovi prejetih odgovorov in analize v programu 1ka ter tam ustvarjenih grafov sem vse rezultate pregledala in jih analizirala.

Sledila je izdelava anketnega vprašalnika za učence. Le-ti so ga reševali pri pouku v fizični obliki. Po pridobitvi vseh anket sem pregledala in preštela odgovore ter jih analizirala.

S pomočjo prebiranja literature o društvu Kralji ulice sem zasnovala vprašanja za intervju z delavci v društvu. S pomočjo mentoric sem se dogovorila za datum izvedbe intervjujev in jih s tremi intervjuvankami tudi izvedla. Intervju sem posnela z mobilnim telefonom in kasneje zapisala transkripcijo.

Na koncu sem zasnovala še vprašanja za intervju z brezdomcem, za katerega sem intervjuvala eno brezdomko, ki je obenem tudi prodajalka časopisa »Kralji ulice«. Nato sem s pomočjo učiteljičinih in mojih zapiskov o odgovorih intervjuvanke nadaljevala z analizo in transkripcijo intervjujev.

Po pregledu, štetju in analizi vseh podatkov sem lahko potrdila oz. ovrgla hipoteze.

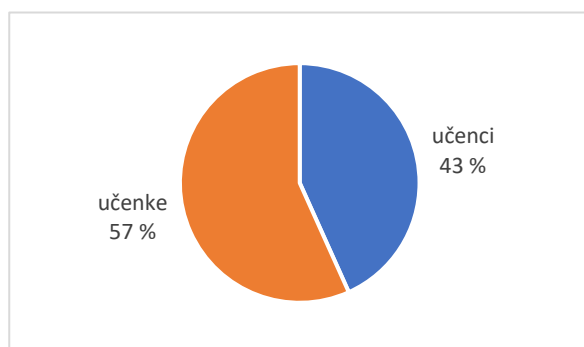
4 REZULTATI

4.1 Anketa

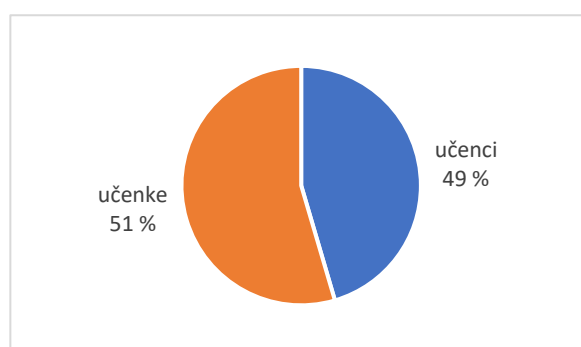
Tabela 1: Število anketiranih učencev (Vir: anketa, januar 2023)

Razred	4. razred	5. razred	6. razred	7. razred	8. razred	9. razred
Število učencev	8	10	11	8	10	7
Število učenk	12	13	13	9	11	10

Graf 1: Učenci 2. triletja po spolu (Vir: anketa, januar 2023)

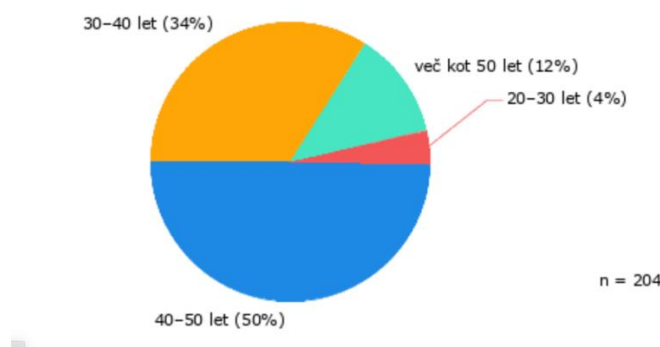

Graf 2: Učenci 3. triletja po spolu (Vir: anketa, januar 2023)

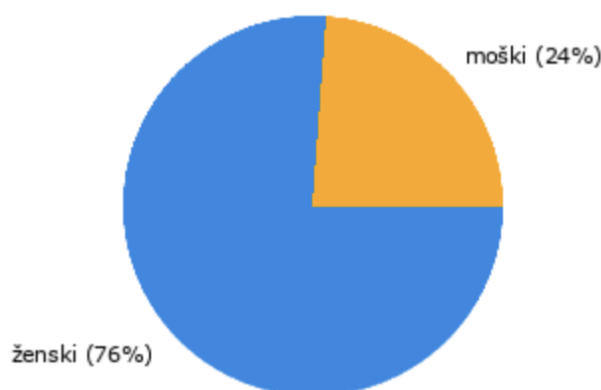
Anketni vprašalnik za učence, ki so ga le-ti reševali v fizični obliki, je vseboval 9 vprašanj. Anketirani so bili učenci drugega in tretjega triletja (od 4. do 9. razreda), in sicer je anketo izpolnilo 67 učencev drugega triletja (največ šestošolcev) in 55 učencev tretjega triletja (največ osmošolcev). Med vsemi anketiranimi je bilo več učenk – v 2. triletju 57 % in v 3. triletju 51 %.

Graf 2: Starostna struktura staršev in učiteljev (Vir: anketa, januar 2023)

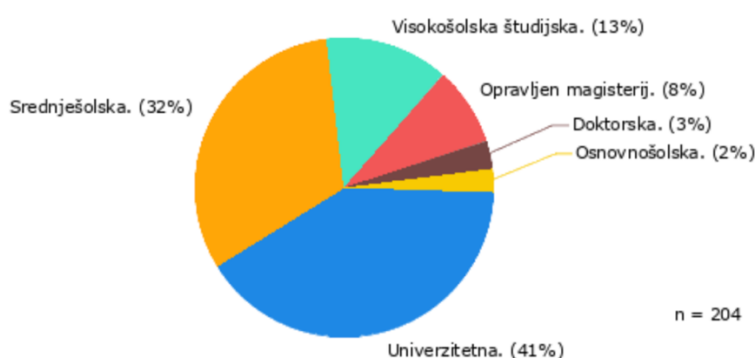
Spletni anketni vprašalnik za starše in učitelje je vseboval še 4 dodatna vprašanja (skupaj 13 vprašanj). Anketni vprašalnik so izpolnili 204 odrasli. Polovica anketirancev je starih med 40 in 50 let (50 %), nekaj manj jih je starih med 30 in 40 let (34 %), še manj je starejših od 50 let (12 %), najmanj pa je tistih, ki so stari med 20 in 30 let (4 %).

Graf 3: Starši in učitelji po spolu (Vir: anketa, januar 2023)

Kot je razvidno iz zgornjega grafa, je več kot tri četrtine odgovorov prejetih od žensk (76 %), moških je le 24 (24 %).

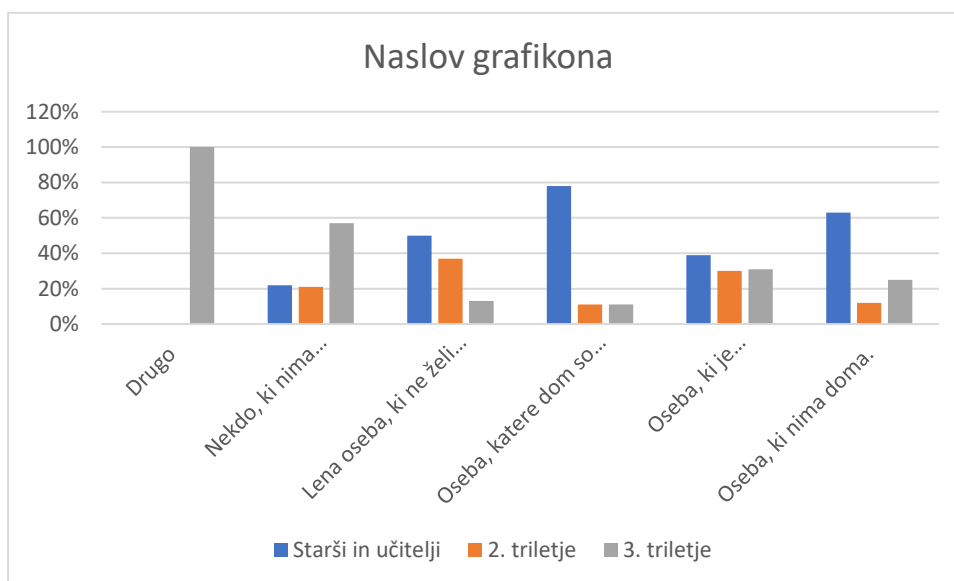
Graf 4: Izobrazbena struktura staršev in učiteljev (Vir: anketa, januar 2023)

Kar zadeva izobrazbeno strukturo anketirancev, jih je največ z dokončano univerzitetno (41 %) in srednješolsko izobrazbo (32 %), manj anketirancev ima visokošolsko študijsko izobrazbo (13 %) in opravljen magisterij (8 %). Dokončana osnovna šola (2 %) in opravljen doktorat (3 %) sta med anketiranci najmanj pogosta.

Vprašanje 4: Kdo je brezdomec?

Graf 5: Kdo je brezdomec? (Vir: anketa, januar 2023)

Vsak učenec, starš in učitelj je moral izbrati dva odgovora. Pri učencih je prišlo do manjšega nerazumevanja, saj so reševali anketo pisno, pri čemer so nekateri izbrali več odgovorov, drugi pa manj kot dva.

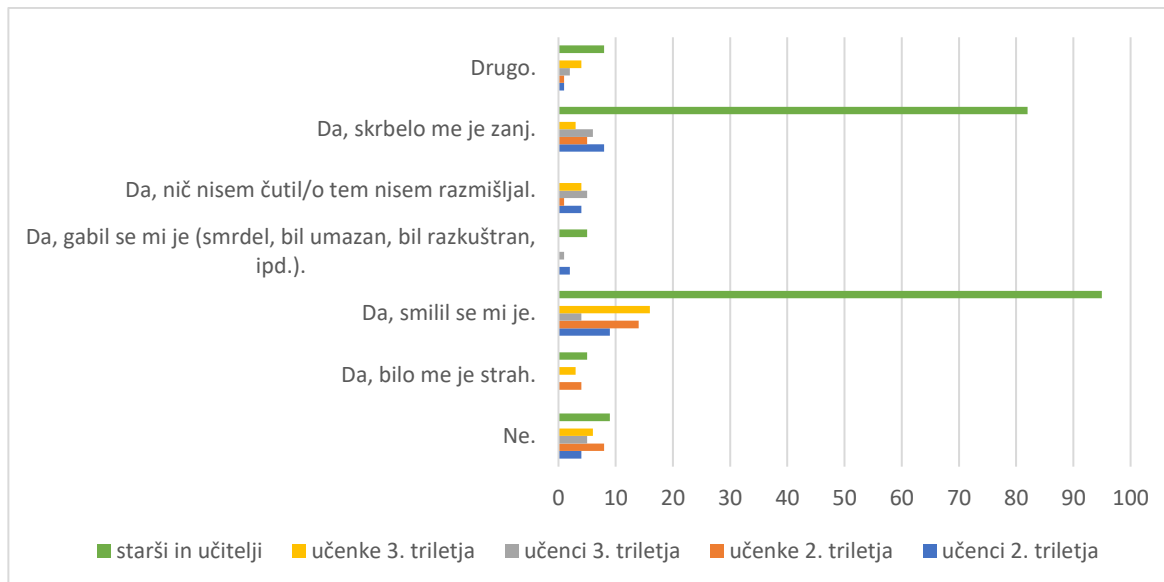
Največ staršev in učiteljev (166; 81 %) meni, da je brezdomec oseba, katere dom so javna zavetišča in ulica. Dobra četrtina (56; 27 %) jih meni, da je brezdomec oseba, ki je brezposelna in posledično nima doma. Enak odgovor je najbolj pogost pri obeh generacijah in spolih učencev.

107 anketirancev (52 %) je izbralo odgovor, da je brezdomec oseba, ki nima doma.

Izredno malo staršev in učiteljev (4; 2 %) meni, da so brezdomci lene osebe, ki raje, kot da bi delali, živijo na ulici. Ta odgovor se ni pojavil pri učenkah v nobenem triletju, pri učencih 4-krat. Prav tako je zanemarljivo število odraslih izbralo odgovor: »Nekdo, ki nima lastnega stanovanja/hiše in živi nekje drugje...«, enak odgovor je izbralo tudi bolj malo učencev in učenk (skupaj 11; 9 %). En učenec 2. triletja je zapisal odgovor: »Oseba, ki nima denarja in doma«.

Vprašanje 5: Ali ste se že kdaj srečali z brezdomcem? Kako ste se počutili?

Graf 6: Ali ste se že kdaj srečali z brezdomcem? Kako ste se počutili? (Vir: anketa, januar 2023)

95-im staršem in učiteljem (46 %) se brezdomci smilijo. Enak odgovor je najpogostejše izbran tudi pri 23-ih učencih drugega triletja (34 %) ter pri učenkah tretjega triletja (16; 29 %). 82 staršev do brezdomcev najpogostejše začuti skrb (40 %), kar meni tudi dobra četrtina učencev tretjega triletja (to je pri njih tudi najpogostejši odgovor).

Brezdomcev se boji le malo število učenk (4 učenke drugega in 3 učenke tretjega triletja – 10 %) ter zanemarljivo število staršev (5; 2 %).

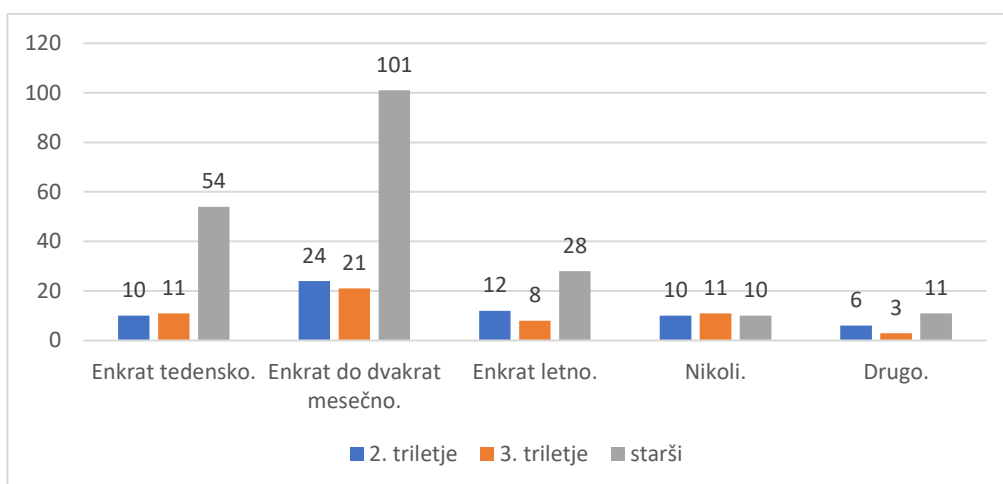
Brezdomci se “gnusijo” le nekaj učencem (3; 2 %).

Noben starš ali učitelj ni izbral odgovora, da ob srečanju z brezdomcem niso čutili ničesar, med učenci pa se je za ta odgovor odločilo le 14 učencev (11 %).

9 staršev in učiteljev (4 %) ter dobra tretjina vseh učenk in učencev se z brezdomcem ni še nikoli srečala.

Vprašanje 6: Kako pogosto se srečujete z njimi?

Graf 7: Kako pogosto srečujete brezdomce? (Vir: anketa, januar 2023)

Največ staršev in učiteljev (101; 49 %) ter učencev drugega (24; 36 %) in tretjega triletja (21; 38 %) se srečuje z brezdomci enkrat do dvakrat mesečno.

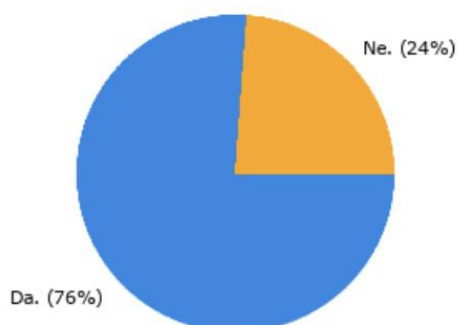
54 staršev in učiteljev (26 %), 10 učencev 2. triletja (15 %) in 11 učencev 3. triletja (20 %) se z njimi srečuje enkrat tedensko.

28 odraslih (14 %), 12 učencev 2. triletja (18 %) in 8 učencev 3. triletja (14 %) se z njimi srečuje enkrat letno.

11 učencev tretjega triletja (20 %) in 10 učencev drugega triletja (15 %) ter enako število staršev se z brezdomci sploh ne srečuje (5 %), 6 učencev drugega triletja (9 %), 3 učenci tretjega triletja (5 %) in 11 odraslih (5 %) pa je izbralo odgovor »Drugo.«. Nekateri brezdomce videvajo večkrat tedensko ali celo dnevno. Nekajkrat se je ponovil tudi odgovor, da jih videvajo v centru mesta.

Vprašanje 7 (le za starše in učitelje): Ali brezdomcem pomagateg?

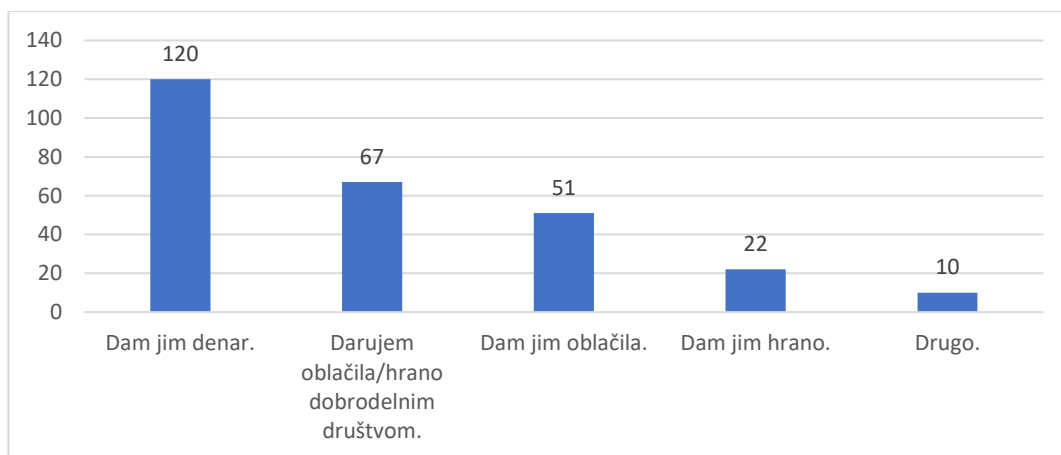
Graf 8: Ali pomagateg brezdomcem? (Vir, januar 2023)

Vprašanje je bilo le v vprašalniku za starše in učitelje, ker učenci večinoma nimajo dostopa do virov za donacijo/pomoč brezdomcem. Dobre tri četrtine staršev (76 %) brezdomcem pomaga, 54 jih je označilo odgovor ne (24 %).

Vprašanje 8 (le za starše in učitelje): Kako jim pomagateg?

Graf 9: Kako pomagateg brezdomcem? (Vir: anketa, januar 2023)

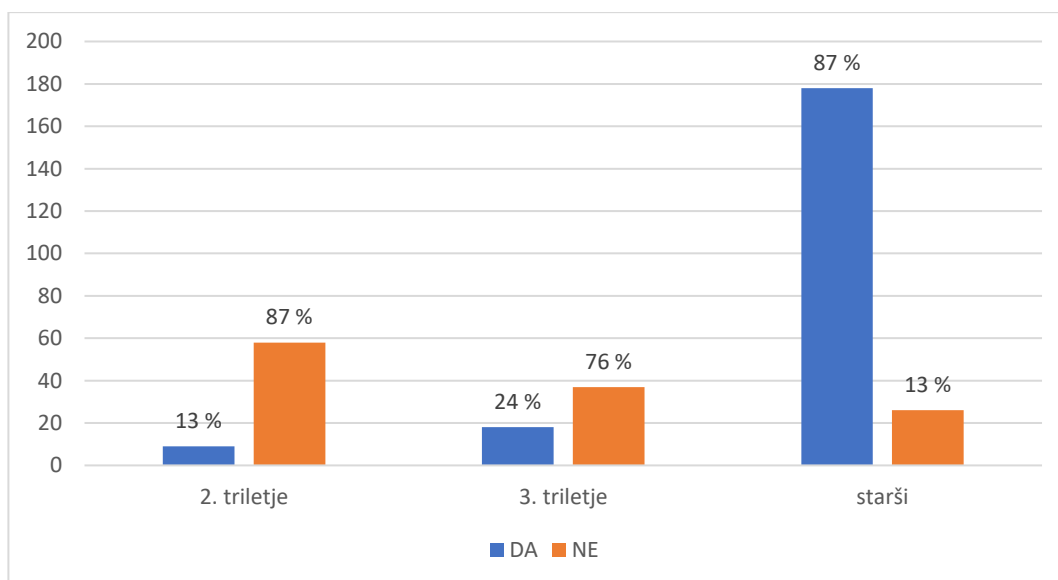
Tudi to vprašanje je le v vprašalniku za starše in učitelje, ker se navezuje na prejšnje vprašanje (možnih je bilo več odgovorov). Anketiranci jim najpogosteje dajo denar (120 staršev in učiteljev – 59 %), 67 anketirancev (33 %) daruje oblačila/hrano dobrodelnim društvom, 52 (25 %) jih je izbralo tudi odgovor »Dam jim oblačila.«, 10 anketirancev pa je zapisalo druge odgovore. Velika večina teh je zapisala, da kupujejo časopis »Kralji ulice«. Navedeni so bili še naslednji trije odgovori:

- Poskušam jim najti zaposlitev.
- Dam jim higienske pripomočke.

- Dam jim bon za trgovino, pred katero stojijo.

Vprašanje 9: Ali poznate društvo Kralji ulice?

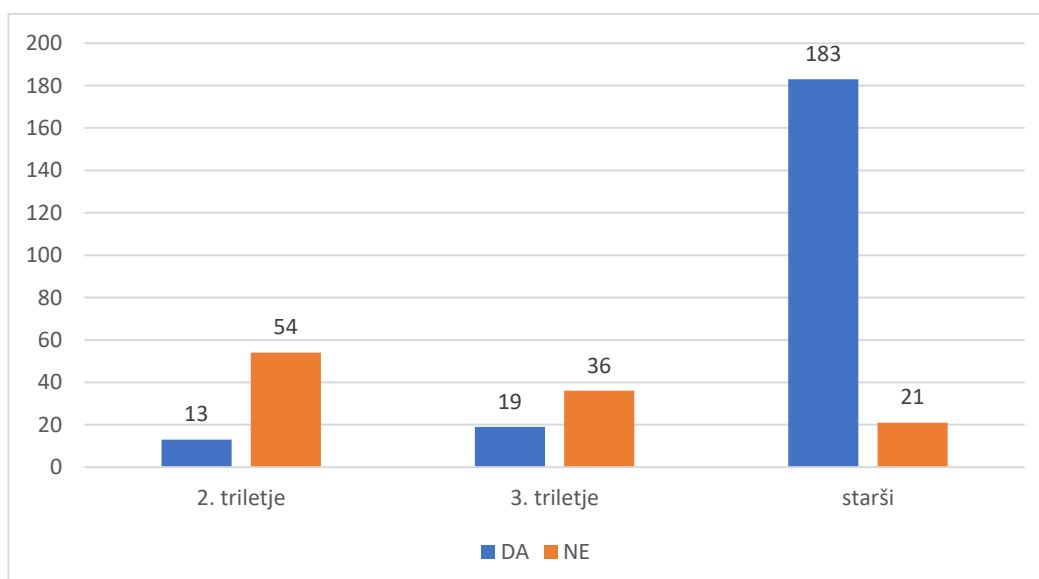
Graf 10: Ali poznate društvo Kralji ulice? (Vir: anketa januar 2023)

Večina učencev 2. triletja (87 %) društva ne pozna, pozna ga le 9 učencev (13 %). Večina učencev 3. triletja (76 %) društva ne pozna, le 37 jih društvo pozna (24 %). 178 staršev in učiteljev društvo pozna (87 %), 26 pa ne (13 %).

Vprašanje 10: Ali poznate časopis »Kralji ulice«?

Graf 11: Ali poznate časopis "Kralji ulice"? (Vir: anketa, januar 2023)

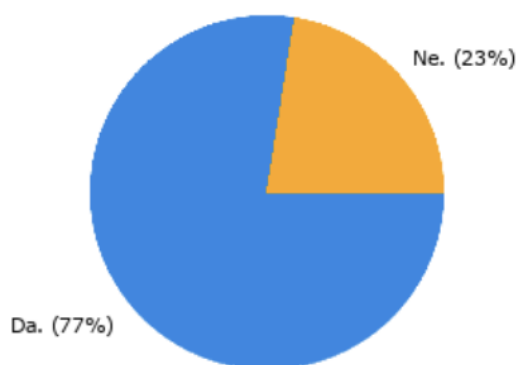

54-im učencem 2. triletja časopis ni znan (81 %), pozna pa ga 13 učencev (19 %). Med učenci 3. triletja skoraj tretjina učencev (74 %) časopis pozna, ni pa znan 36-im učencem (26 %).

183 staršev in učiteljev časopis pozna (90 %), 21 ga ne pozna (10 %).

Vprašanje 11 (le za starše in učitelje): Ali kupujete časopis »Kralji ulice«?

Graf 12: Ali kupujete časopis "Kralji ulice"? (Vir: anketa, januar 2023)

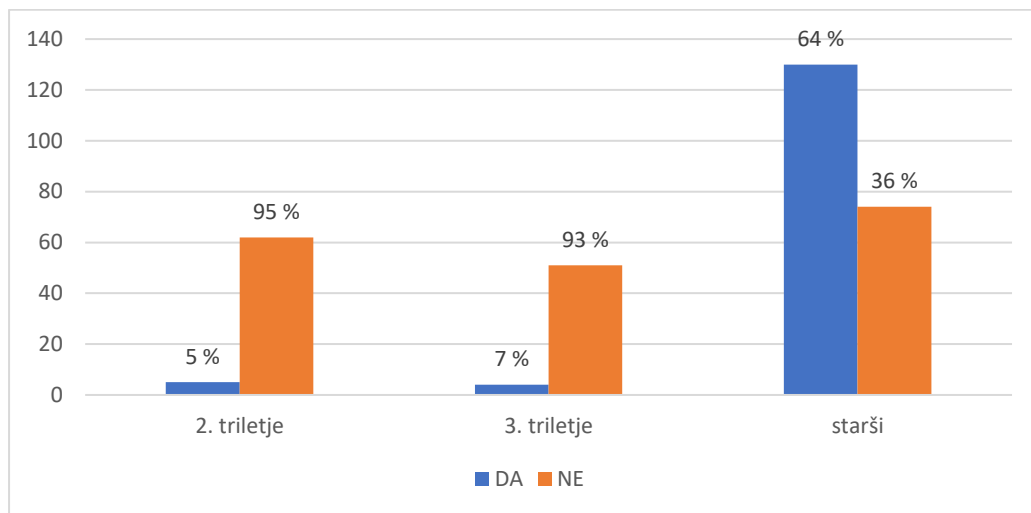
Vprašanje je le v vprašalniku za starše in učitelje, ker učenci v večini nimajo dostopa do virov za nakup časopisa. 158 anketirancev časopis kupuje (77 %), 46 le-teh pa ne (23 %).

Vprašanje 12 (le za starše in učitelje): Kolikokrat ste časopis že kupili?

Za to vprašanje je bil podan odprti tip odgovora. Veliko anketirancev je zapisalo, da časopis kupijo vedno, kadar naletijo na prodajalca, nekateri celo vsak mesec. Kar nekaj jih je navedlo odgovor: »Vsaj 10x/20x/30x.« Veliko je tudi takšnih, ki so časopis kupili 2- do 3-krat. En anketiranec je zapisal, da časopis kupuje tedensko, eden pa, da na kupovanje časopisa navaja tudi svoje otroke.

Vprašanje 13: Ali berete časopis »Kralji ulice«?

Graf 13: Ali berete časopis "Kralji ulice"? (Vir: anketa, januar 2023)

Velika večina tako učencev 2. triletja (95 %) kot tudi 3. triletja (93 %) časopisa ne bere - bere ga 5 % učencev 2. triletja in 7 % učencev 3. triletja.

Slabi dve tretjini staršev in učiteljev, tj. 150 oz. 64 %, bere časopis, ostalih 74 pa ne (36 %).

4.2 Intervju z zaposlenim

4. 2. 1. Intervju z delavcem društva kralji ulice

Intervju sem izvedla dvakrat, prvič z osebo 1, drugič pa z osebo 2 in 3, a sem zaradi boljše preglednosti vse zapisala pod eno točko. V vsakem intervjuju nisem postavila vseh vprašanj, če to ni bilo potrebno (odgovor sem že dobila v enem izmed prejšnjih vprašanj).

Kako poteka delo z brezdomci?

OSEBA 1: *»Jaz v bistvu delam na programu namestitvene podpore v Mariboru, Resettlement. 2-krat tedensko, ob petkih in ob ponedeljkih, ko imamo sestanke s celotnim timom še iz drugih programov. Drugače pa imamo mi v nastanitvenem programu v Mariboru šest stanovanj. Znotraj vsakega stanovanja so tri sobe, torej so v njih nameščeni trije ljudje, sostanovalci. Gre za to, da jim nudimo neko celostno podporo. Pristop je tak, da jim najprej priskrbimo stanovanje, potem pa se rešujejo vsi ostali problemi, ki jih človek pač ima na različnih področjih, ampak osnova je, da je najprej zagotovljeno neko bivanje. Tako da en del programa predstavljajo obiski v stanovanjih. Poleg skupnih sestankov so individualni sestanki, kar je odvisno od vsakega posebej oz. od tega, koliko podpore kdo rabi. Imamo še individualno terensko podporo, pri čemer gre recimo za ljudi, ki tekom nekih vključitvenih intervjujev ugotovijo, da mogoče niso primerni za program, da rabijo samo streho nad glavo, mogoče drugo podporo, tako da z njimi potem tudi sodelujemo, niso pa vključeni v stanovanja.«*

OSEBA 2: *»Recimo gremo z njimi na banko in jim pomagamo pri finančnih zadevah, pomagamo jim tudi pri namestitvah, to je potem Resettlement. Specifično z brezdomci jaz še nisem delala, saj sem tu šele od januarja.«*

OSEBA 3: *»Oseba 2 dela na področju anti-deložacije. To pomeni, da se običajno ljudje, ki se tik pred deložacijo še ne zavedajo, da v bistvu danes še imajo streho nad glavo, jutri pa je ne bodo imeli. Tudi to je ena od oblik brezdomstva, in sicer je to mogoče še bolj ranljiva skupina, ker je noben ne trenira tako, čeprav je že jutri lahko brezdomna, zato imamo pri Kraljih ulice več različnih programov in v Mariboru delo poteka na več nivojih. En nivo je čisto marginalen. To pomeni, da gremo vsake toliko s sodelavkami na teren – tja, kjer se zbirajo ljudje po naših preteklih izkušnjah ali nam zanje povedo ljudje. Potem se tam malo podružimo in tako prihajamo vedno do nekih novih prostorov.«*

Na drugi ravni pa imamo ta prostor, kamor ljudje prihajajo k nam po pomoč in se pridejo kdaj samo pogovoriti, kdaj samo pogret, včasih jim izpolnimo kako vlogo, včasih vprašajo, če imamo stanovanje, če jim lahko kako tako pomagamo, ker delamo tudi to. Res poskušamo celostno obravnavati človeka – to pomeni, da običajno nekdo, ki je brezdomen, nima težave samo s tem, da nima strehe nad glavo, ampak so težave tudi na drugih področjih. Dostikrat je to zaposlovanje, stiki, se pravi neka socialna mreža, in pa zdravstvo. Sploh nekdo, ki ima več let izkušenj z brezdomstvom, ali pa se mu je to v življenju večkrat ponovilo. Ne samo da je slabo njegovo psihično stanje, nizka je običajno tudi fizična kondicija.»

Koliko članov ima društvo Kralji ulice?

OSEBA 1: »V Mariboru je zaposlenih 6 oseb in 2 osebi delata preko javnih del, mislim pa, da je v vse programe, ki se odvijajo v Mariboru, vključenih približno 300 oseb.

OSEBA 3: »Mogoče najprej to, kdo je član. Člani na društvu smo vsi, ki smo zaposleni, vsi prodajalci časopisa in ljudje, s katerimi delamo. Uporabniki pa niso naši člani, če ne izpolnijo izjave o članstvu, ker smo nenazadnje društvo, tako da imamo članov okrog 1500. Uporabnikov članov imamo okrog 50, v celi Sloveniji 1500, uporabnikov, ki niso člani, pa imamo v Mariboru slabih 400. Uporabnikov z izkušnjo brezdomstva imamo približno 50.»

Koliko so v povprečju stari brezdomci?

OSEBA 1: »So različne starostne skupine – najmlajši bil kakšen osemnajstletnik, najstarejša članica pa je stara 73, tako da ni tako, da bi prevladovali recimo samo starejši, so res vse starosti.»

OSEBA 3: »Povprečja res ne moremo določiti.»

Je res, da je mlajših brezdomcev (do 30 let) manj kot starejših? Koliko jih je?

OSEBA 1: »Bi rekla da ne, glede na zadnje čase in izkušnje, tu iz Maribora.»

OSEBA 1: »Bi rekla, da ne, glede na zadnje čase in izkušnje, tu iz Maribora.»

OSEBA 3: »Dejstvo je, da je to, da je mlajših manj kot starejših, mit. Je pa res, da med 40-im in 50-im letom starosti človek dobi »potrebo« po tem, da se ustali in takrat največ oseb, ki ima izkušnjo brezdomstva, poišče pomoč. Zato nastanejo potem te številke, da je recimo tam od 42-ega do 45-ega leta največ uporabnikov – čisto zaradi te potrebe, ki jo nekdo takrat čuti.»

Ali se starostna struktura brezdomcev z leti spreminja? Če se, kako?

OSEBA 1: *»Jaz bi rekla, da ne. V Mariboru in na splošno za celo Slovenijo res ni podatka, koliko jih je. V Ljubljani se to vsaj vidi, tam je dnevni center za brezdomce, z njimi imajo dosti več kontakta, mogoče tudi vejo približno število, koliko je brezdomcev.*

Mi vseeno to gledamo tako, da brezdomec ni samo tisti, ki je na ulici, ampak so sem noter zajeti vsi, ki imajo nestabilno obliko namestitve. Sploh ženske so taka populacija, ki je dosti bolj prikrita glede brezdomstva, ker se mogoče nastanijo pri kakem prijatelju in sploh ne pride do tega, da si ženska recimo išče pomoč. Ne vidiš jih niti po Mariboru, da bi katera recimo hodila okrog, ampak se mi zdi, da jih v zadnjem času ni malo.«

Koliko je moških in koliko žensk?

OSEBA 1: *»V naše programe je vključenih več moških.«*

OSEBA 3: *»Bolj opazni so moški, ker je žensko brezdomstvo bistveno bolj prikrito.«*

Kakšna je izobrazbena struktura brezdomcev? Jim društvo nudi pomoč pri pridobivanju izobrazbe?

OSEBA 1: *»Za izobrazbo bi rekla, da nimam take izkušnje, noben ni prišel z željo po nadaljnjem izobraževanju. V programu se vseeno upoštevajo želje ali pa cilji, ki jih ima nek človek za sebe, ne vsiljuje se mu nič, niti se mu ne prepoveduje konzumiranje alkohola ali pa kake droge. Za izobraževanje se ne spomnim, da bi kdaj imeli tak primer, da bi nekdo želel nadaljevati. Imamo tudi na primer vključenega človeka, ki ima magisterij in ki je bil vpisan na doktorat, pa ga zaradi okoliščin ni uspel dokončati. Če bo izrazil željo, ga bomo seveda podprli pri tem, ampak za mlajše pa se res ne spomnim, da bi kdo izrazil željo.«*

OSEBA 2: *»S tem nimam izkušenj.«*

OSEBA 3: *»Srečala sem brezdomnega, ki nima dokončane osnovne šole, in nekoga, ki ima dokončano 8. stopnjo šolanja. Ni tako, da bi lahko rekla, da je več tistih, ki so končali 4. stopnjo izobrazbe, tega ni mogoče določiti. Ja, nudimo jim pomoč. to je v bistvu ravno to, kar sem omenila na začetku, ta celostna obravnava. Ko se enkrat nekdo ustali in spet začne »živeti«, plačevati položnice, si malo uredi videz, se potem seveda pojavi misel, kaj zdaj. Začne hoditi nazaj na Zavod za zaposlovanje, kjer ga seveda napotijo na delavnice in potem pomagamo ljudem pri neki prekvalifikaciji ali pa v bistvu tudi pri dokončanju izobrazbe, bi pa rekla, da je to v manjši meri.«*

Koliko brezdomcev je zaposlenih? Ali opravljajo tudi prostovoljna dela? Če da, katera in kako?

OSEBA 1: *»Sploh v tem namestitvenem programu je vsaj polovica uporabnikov vključenih v prostovoljstvo, ki ga opravljajo pri nas. Zaposlenih pa tudi imamo nekaj, čeprav ne bi rekla, da jih je večina. Večina jih vseeno prejema socialne transferje, jih pa je nekaj, ki so zaposleni. Načeloma se na prostovoljna dela prijavijo po pogovoru z nami – mi jim pač razložimo, če izrazijo željo. Nekako sta dva pola tega prostovoljnega dela, večina pa je vključenih v fizično pomoč na terenu. To nam dostikrat pride prav, ko imamo kake selitve ali pa ko pomagamo naključnim osebam ali vključenim v program pri priselitvah ali pri kakem sestavljanju pohištva. Vsa stanovanja so opremljena z donacijami, ker nimamo finančnih sredstev, tako da nam pri tem pomagajo, dejansko fizično. Nošenje pohištva in sestavljanje.«*

OSEBA 3: *»Prostovoljcev imamo vedno med 20 in 30. Imamo pa specifično populacijo prostovoljcev, ker je večina naših prostovoljcev hkrati tudi naših uporabnikov. To pomeni, da je prostovoljno delo v bistvu njihov prvi stik z neko organizirano obliko dela in moramo biti zelo« mehki«, kadar delamo z ljudmi, sploh s tako ranljivo skupino, ker to so prostovoljci, ki ne zmorejo narediti veliko ur na mesec, hkrati pa je to, kar naredijo, izredno dragoceno. Tako da se mi zdi, da se pri društvu Kralji ulice res na vseh nivojih pokaže ta, na eni strani fleksibilnost kadra, na drugi strani pa tudi neke učinkovitost metod, ki jih razvijamo za najranljivejšo populacijo. Na društvu so zaposleni tudi naši bivši uporabniki, drugače pa je približno ena četrtnina vseh zaposlenih na društvu z izkušnjo brezdomstva.«*

Koliko izvodov časopisa Kralji ulice gre v prodajo in koliko se jih mesečno v povprečju proda?

OSEBA 1: *»Pri nas je razlika, morda ti ne bom mogla dati točnega podatka, ker mi časopise prevzemamo v Ljubljani. Koliko jih dajo oni natisniti, nimam podatka, tako da mi dejansko dajemo distribucijo tega časopisa samo za mariborske prodajalce. Nekateri od prodajalcev so vključeni tudi v naš program. Če bi morala oceniti, tako »na oko«, pa bi rekla, da se v Mariboru mesečno proda recimo do 500 časopisov, s tem da sta tu morda zajeta tudi Ptuj in Slovenska Bistrica, to območje.«*

OSEBA 3: *»Naklada je približno 20 000 izvodov. Mesečno gre v prvi ponatis okrog 15 000 časopisov, v kolikor se na približno polovici meseca vidi, da je potreba po več, kar je zlasti meseca decembra in novembra, pa tudi januarja, takrat pa se preseže ta številka. Uradno nam*

načeloma ne ostane 100 časopisov na koncu meseca. Kak mesec ja, kak mesec pa ne. Posebnost časopisa je res to, da ga ne najdeš v trafiki, lahko ga kupiš samo od prodajalca. Denar, ki ga nameniš prodajalcu, je v celoti njegov. Marsikdo ne ve, da k nam pridejo prodajalci in pri nas kupijo časopis za 1 evro, kar zaslužijo od prodaje, pa ostane njim.»

Kdo piše prispevke v časopisih?

OSEBA 1: *»Prispevke načeloma pišejo naši uporabniki, so pa mogoče tudi neki stalni pisci, ki so v časopisih.«*

OSEBA 3: *»Glavnino vseh prispevkov so v bistvu napisali uporabniki. Vsi uporabniki, ki sodelujejo s časopisom, so člani društva, zato je ta številka velika. Imamo pa v bistvu tudi kar nekaj stalnih zunanjih izvajalcev, ki pišejo neke kolumne in so neka dodana vrednost samega časopisa.«*

Kakšni so pogoji za prodajo časopisa?

OSEBA 1: *»Za to mora človek iti skozi eno krajše izobraževanje, kjer spozna pravila za prodajanje časopisa, kaj se sme in kaj ne. Tako da ja, nekih drugih vstopnih pogojev ni, ampak se seveda morajo strinjati z načinom prodaje. Kot člani društva Kralji ulice prispevajo en euro za izdelavo izkaznice, ki mora biti izobešena na vidnem mestu, ko prodajajo časopise. In seveda mora biti prodaja nevsiljiva, ne sme biti prisotna nobena agresija.«*

OSEBA 3: *»Pogoji so zelo minimalizirani. To, da se oseba pač drži nekih pravil, ki smo jih postavili, da ni nasilna pri prodaji, da se zadržuje pred kako določeno trgovino, da se drži onemogočene prodaje, da ne krade časopisa (vsak prodajalec dobi svojo številko) in če kdo kupi časopis, mu ga mora dati in ga ne zadrži pri sebi ... Na začetku opravi to izobraževanje, ki je res kratko, v bistvu vse skupaj traja slabo uro. In zdaj je pogoj tudi ta, da govori slovensko, čeprav državljanstvo ni pogoj, niti ni pogoj, da je slovenščina res tekoča.«*

Kje še vidite priložnosti za pomoč brezdomcem? Načrtujete kak nov program? Morda razširitev društva?

OSEBA 1: *»Ja, mislim, da je ogromno priložnosti. Sploh v Mariboru je recimo dosti stvari, ki tu še manjkajo, recimo širitev v smislu dnevnega centra za brezdomce definitivno, tega v Mariboru tudi ni. Potem je velik primanjkljaj tudi recimo kriznih nastanitev. V Mariboru sta sicer dve zavetišči, eno na Šentiljski in eno na Ljubljanski, ampak sta nabito polni, tako da v bistvu včasih ni nekih rešitev, sploh če človek nima nobenih prihrankov, ker so potem druga opcija kakšna gostišča, kjer jim ni pomembno, kakega razreda je nekdo in sprejmejo recimo tudi koga z ulice. Taka gostišča niso pogosta, v Mariboru vemo za le dva.*

OSEBA 3: *»Ja, v bistvu imamo ogromno idej. Tista, za katero upam, da jo bomo lahko v kratkem realizirali, je dnevni center za brezdomne. Vesela sem, da se zavedaš brezdomstva, ker osebe, ki vodijo občino, pravijo, da brezdomcev v Mariboru ni. Tako da bi si mi izredno želeli, da bi lahko v Mariboru ustanovili dnevni center, ker bi s tem v bistvu lahko prišli do neke baze uporabnikov. Veš, v naši državi vedno rabimo »papir«, zdaj pa mi tega »papirja« nimamo, imamo samo neuradne številke, koliko naj bi bilo brezdomnih zunaj. Zelo bi si želeli recimo javna stranišča. Ko rečem javno stranišče, s tem mislim 24 ur odprta in dostopna stranišča, ne da so kategorizirana in časovno omejena. Težko je enoznačno reči, kaj bi lahko kdo naredil. Tisto, kar mislim, da lahko vsi prispevamo, pa je to, da se ne obračamo stran, da si ne zatiskamo oči, da ne sodimo in pa da ne govorimo, da si je nekdo sam kriv. Nihče, ki se je znašel v taki situaciji, kot se je, si za svoje stanje ni kriv sam in si ga ni sam izbral.*

Kaj lahko mi storimo za razširitev prepoznavnosti brezdomstva ali za pomoč brezdomcem? Se vam zdi ideja o zgibanki, v kateri bi se društvo morda predstavilo, primerna?

OSEBA 1: *»Meni se zdi, da glede na kader, ki je tako omejen, sploh tu v Mariboru, ne bi rabili reklame, ker se v bistvu obrne toliko ljudi, da težko zmoreš, drugače pa verjetno seveda nekaj vključenosti v razne dogodke, kar se predvsem v Ljubljani že uresničuje. Ali pa kak dogodek, kot je zdaj, ko so tudi v Mariboru izobešeni večji plakati, ker se je, mislim da prejšnji teden, v Ljubljani v eni galeriji odprla razstava ob 200-ti izdaji časopisa Kralji ulice. Po moje je ideja o zgibanki smiselna.«*

OSEBA 3: *Meni se zdi ideja o zgibanki zelo »fajn«. Super se mi zdi, če bi dali nanjo kake telefonske številke, kamor lahko ljudje pokličejo za donacijo. Že samo to, ko mi v bistvu damo nek letak, opomnimo na to, da je nekdo brezdomen, širimo to zavest in dajemo ljudem obraz in*

pa vidnost, prepoznavnost. V bistvu zbiramo skoraj vse donacije, ker mi v Mariboru ne delamo samo z brezdomnimi, tako neposredno z odraslimi osebami. Na eni strani imamo recimo brezdomne družine, na drugi strani pa imamo dnevni center za otroke in mladostnike, tako da res zbiramo vse – od plenic do odej.»

Ali sprejemate donacije od ljudi? Kaj ljudje »donirajo« najpogosteje? Kje lahko stvari za donacijo odložijo? Kaj je najpogosteje potrebno?

OSEBA 1: »Definitivno. Ko kaj zbiramo, to načeloma objavimo na Facebooku, ker je bolj specifično. Imamo sicer prostor, kamor se to shranjuje, ampak si ne moremo privoščiti, da bi tako na veliko zbirali in bi potem stvari tam stale. Sploh nekih oblačil v zadnjem času sploh več ne zbiramo, to zbirajo v Ljubljani v dnevnem centru, ker to tam bolj »gre skozi«, saj si lahko ljudje grejo tja iskat oblačila. Pri nas res navadno vedno objavimo na Facebooku kakšne specifikke, predvsem potrebo po pralnih strojih, jogijih, posteljnini, brisačah. Dosti stvari sprejemamo tu, v pisarni, če so kake večje stvari, pa se poskusimo dogovoriti, da jih sprejmemo v našem skladišču oz. garaži. Največkrat nam sami od sebe pišejo za oblačila, za kar tiste, ki donirajo, načeloma napotimo drugam, recimo na Rdeči križ ali Karistas. To je tisto, kar bi ljudje sami radi donirali.»

OSEBA 3: »Res nas najpogosteje kontaktirajo za oblačila, to, kar mi najpogosteje rabimo, pa je bela tehnika – kakšni pralni stroji, štedilniki, omare, odeje, serviete, brisače. To nam pride bolj prav kot oblačila, ki jih tudi potrebujemo, da se ne razumemo narobe, ampak bolj nam pridejo prav praktične stvari.»

4.3 Intervju s prodajalko časopisa »Kralji ulice«

Ali pogosto prihajate v stik z mimoidočimi, se z njimi pogovarjate?

»Ja, stokrat, skoraj vsak dan.«

Kakšne izkušnje imate z mimoidočimi? So to dobre izkušnje? So pogostejše s starejšimi ali mlajšimi (mladostniki, ljudje srednjih let, upokojenci ...)? Kakšne so vaše slabe izkušnje z njimi? Pri kateri starosti so pogostejše?

»Ja, nimam slabih izkušenj. Samo dobre. Veliko se pogovarjam. Med mladimi in starejšimi ni razlike. S tistimi, ki se hočejo pogovarjati, se pogovarjam. Nekateri imajo dobre, zanimive zgodbe.«

Ali prihajate v stik tudi z drugimi brezdomci? Kdaj? Kako pogosto? Kako?

»Tedensko dvakrat, pri bolnici ali v mestu. Včasih se srečamo, pogovarjamo.«

Prodajate tudi časopis?

»Ja, prodajam.«

Kakšna so vaša opažanja? Kdo ga kupi največ (starost)?

»Največ kupcev je starih od 18 pa do 20 ali 25 let. Kupujejo pa tudi starejši, vse do 76 let. Eni mladi tudi radi kupujejo. Osnovnošolci pa ne kupujejo. Niti jim ne ponudim. Ni za njih.«

Kje pa prodajate časopis?

»V mestu, pred trgovinami ...«

Učencem na osnovni šoli bi predstavili društvo Kralji ulice in vaše delo s časopisom. Kaj bi bilo smiselno predstaviti in poudariti pri predstavitvi?

»Da povejo, kdo smo, kaj smo. In da bi jim predstavili, da ne bi kdo v to noter potem padel in imel takšno življenje. Ni fajn. Bi pa 8. in 9. razredom, mlajšim ne bi. «

Berete časopis tudi vi?

»Ja, berem zgodbe. Sama jih ne pišem. Poznam pa ljudi, ki pišejo. Eni več, drugi manj. Eni pač pišejo.«

5 RAZPRAVA IN INTERPRETACIJA REZULTATOV

HIPOTEZA 1: Večina odraslih se brezdomcev ne boji, jih pa ignorira.

Od 204-ih anketirancev se jih brezdomcev boji le 5, se pa le-ti skoraj polovici anketiranih smilijo, podobno število tudi čuti skrb zanje (graf 1). Niti enega starša ali učitelja ni, ki do brezdomcev, na katere naleti, ne bi nekaj čutil, prav tako se jim ne gnusijo (graf 1). Le redkokdo se z brezdomcem sploh še ni srečal (graf 1), sicer pa jim slabe tri četrtine odraslih pomaga (graf 9).

Prvi del hipoteze 1 lahko potrdim, saj se odrasli brezdomcev ne bojijo, medtem ko drugega dela hipoteze ne morem potrditi. Odrasli brezdomcev ne ignorirajo, ampak se jim smilijo/jih zanje skrbi, prav tako jim tudi pomagajo.

HIPOTEZA 2: Večina otrok se brezdomcev boji.

Brezdomcev se boji le nekaj učenk (graf 1). Najpogosteje se brezdomci učencem smilijo ali jih zanje skrbi (graf 1). Majhnemu številu učencev se gnusijo, nekaj učencev in učenk pa ob srečanju z njimi sploh ne čuti ničesar (graf 1).

Hipoteze 2 ne morem potrditi, saj se velika večina učencev in učenk brezdomcev ne boji, se jim pa smilijo, malemu številu celo gnusijo.

HIPOTEZA 3: Večina odraslih brezdomcem pomaga, najpogosteje z denarjem.

Slabe tri tretjine anketirancev brezdomcem pomaga (graf 9). Več kot polovica le-teh jim daje denar (graf 10). Slaba tretjina daruje oblačila/hrano dobrodelnim društvom, nekaj manj jih daruje oblačila brezdomcem samim (graf 10).

Hipotezo 3 lahko potrdim. Večina odraslih brezdomcem pomaga, več kot polovica tako, da jim daje denar.

HIPOTEZA 4: Večina otrok in mladostnikov ne pozna društva Kralji ulice, medtem ko je časopis Kralji ulice bolj prepoznaven.

Večina učencev 2. triletja društva ne pozna (graf 11). Pozna ga manj kot tretjina učencev 3. triletja (graf 11). Časopis Kralji ulice je (po)znan nekaj več učencem 2. triletja, pa tudi dobri tretjini učencev 3. triletja (graf 12).

Hipotezo 4 lahko potrdim. Razlika med poznavanjem društva in časopisa sicer ni velika, a je vseeno nekaj več tistih učencev, ki poznajo časopis, kot pa tistih, ki poznajo (tudi) društvo.

HIPOTEZA 5: Večina odraslih pozna tako društvo kot tudi časopis in le-tega tudi kupuje.

Večina staršev pozna tako društvo kot tudi časopis (graf 11 in 12), kupujejo pa ga dobre tri četrtine (graf 13). Večidel ga kupuje pogosto, večina vsakič, ko sreča prodajalca, nekateri vsak mesec, nekaj pa jih kupi časopis tudi večkrat mesečno.

Hipotezo 5 lahko potrdim, saj ne le da časopis kupujejo, kupujejo ga razmeroma pogosto.

HIPOTEZA 6: Večji del brezdomcev je starejših od 30 let.

Dve intervjuvanki (delavki v društvu Kralji ulice) sta rekli, da se jima zdi, da se ne da niti določiti povprečja starosti, niti trditi, da je v brezdomstvu določena starostna skupina pogostejša. Oseba 1 je dodala, da pozna tako osemnajstletnega brezdomca kot tudi triinsedemdesetletno uporabnico društva. Oseba 3 trdi, da je prepričanje, da je mlajših brezdomcev več kot starejših, mit.

Hipoteze 6 ne morem potrditi. Intervjuvanki poznata brezdomce vseh starosti in trdita, da med njimi ni nič več in nič manj mlajših/starejših brezdomcev.

HIPOTEZA 7: Brezdomci imajo z mimoidočimi več slabih izkušenj kot dobrih.

Najprej bi rada izpostavila, da za intervju z uporabnikom Kraljev ulice nimam toliko vzorcev, kot je bilo načrtovano, kar razumem, saj se večina ne želi izpostavljati. Če bi vzorcev

imela več, bi bil »izid« hipoteze morda drugačen. Intervjuvanka, ki je obenem tudi prodajalka časopisa »Kralji ulice«, pravi, da z mimoidočimi nima slabih izkušenj in da se z njimi veliko pogovarja. Če se kdo želi pogovarjati, se pogovarja, v nekaterih njihovih zgodbah uživa, zdijo se ji zanimive.

Hipoteze 7 ne morem potrditi. Intervjuvanka slabih izkušenj z mimoidočimi sploh nima in se z njimi rada pogovarja, je pa vzorec premajhen, da bi lahko hipotezo dokončno potrdila ali ovrgla.

6 DRUŽBENA ODGOVORNOST

Z raziskovalno nalogo sem želela dobiti vpogled in predstaviti odnos med brezdomci in mimoidočimi. Zanimalo me je, kako mimoidoči brezdomce doživljajo in obratno. Dokazala sem, da se malokomu brezdomci »gnusijo«, da se večini smilijo ali pa jih zanje skrbi. To velja tako za starše in učitelje kot tudi za učence 2. in 3. triletja. Zanimala me je tudi prepoznavnost društva Kralji ulice in njihovega istoimenskega časopisa, za kar sem prišla do predvidenih ugotovitev, in sicer da starši časopis in društvo poznajo, večina učencev pa ne. Verjamem, da sem že z razdelitvijo same ankete spodbudila učence, njihove starše in učitelje v majhen razmislek o tem, kdo sploh so brezdomci in kakšen odnos imajo sami do njih

Kot sem že zapisala, večina učencev ne pozna niti društva niti časopisa Kralji ulice. Nepoznavanje obojega bolj kot ne potrjuje, da niti o brezdomstvu in vzrokih zanj učenci nimajo predstave. Prepričana sem, da bi morali vedeti več o tem, saj društvo in brezdomstvo kot tako že zdaj nista obravnavana tako, kot bi morala biti, kar potrjujejo tudi odgovori v intervjujih z delavkami Kraljev ulice. Mi, učenci, smo namreč prihodnost tega sveta. Za uspešno spopadanje s problemom brezdomstva še vedno nimamo ustreznih strategij, glede na to, da se problema naša generacija sploh ne zaveda ali pa se ga ne zaveda dovolj, pa se poraja upravičena skrb, kako se bo ta problematika reševala v prihodnje.

Tudi društvo samo si želi več prepoznavnosti. Intervjuvankam sem predstavila idejo o zgibanki, ki bi predstavila njihovo društvo, kdo sploh so, kaj počnejo ... Z mojim predlogom so se sicer strinjale, vendar pa sem na podlagi intervjuja z brezdomko, prodajalko časopisa »Kralji ulice«, prišla do ideje, ki se mi zdi učinkovitejša in primernejša. Vprašala sem jo namreč, kaj o društvu bi se ji zdelo vredno predstaviti učencem osnovne šole. Želi si, da bi učenci vedeli, kdo so Kralji ulice in kaj počnejo ter da bi jim brezdomce in vzroke, zaradi katerih so to, kar so, predstavili, da se ne bi kaj podobnega zgodilo tudi njim.

Povsem realno in izvedljivo je povabilo delavca Kraljev ulice v šolo, da bi predstavil društvo in podal več informacij o brezdomstvu, ali še bolje, (bivšega) brezdomca, ki bi bil z učenci 2. in 3. triletja pripravljen deliti svojo zgodbo oziroma svoje izkušnje.

Moja želja je, da se, kot sem že rekla, razširi prepoznavnost brezdomstva v moji generaciji. Prepričana sem, da je to mogoče. Verjamem, da bi bila uresničitev navedene ideje ne le koristna, ampak učencem tudi zanimiva.

7 ZAKLJUČEK

V okviru raziskovalne naloge sem z anketnim vprašalnikom raziskala odnos različnih generacij (učencev 2. in 3. triletja ter njihovih staršev in učiteljev) do brezdomcev in prepoznavnost Kraljev ulice. Zanimala me je njihova predstava o tem, kdo so brezdomci, kaj mislijo o njih, kako pogosto se z njimi srečujejo, če poznajo društvo Kralji ulice in njihov časopis in če le-tega tudi kupujejo. Starše in učitelje sem vprašala tudi to, če in kako brezdomcem pomagajo in ali kupujejo časopis »Kralji ulice«.

V intervjuju z delavkami Kraljev ulice sem raziskala njihovo delo, nekaj splošnih podatkov o društvu (koliko članov/uporabnikov/delavcev ima) in časopisu (prodaja, št. izvodov, ipd.), izobrazbeno strukturo brezdomcev, za katero sem izvedela, da se je ne da določiti ter še nekaj drugih podatkov. Presenetilo me je, da hipoteza, da je starejših brezdomcev več, ne drži.

Intervjuvala sem tudi brezdomko in jo povprašala o njenih odnosih z mimoidočimi, nekaj malega o časopisu in njenem mnenju o poznavanju brezdomstva moje generacije.

Pri pisanju teorije sem opazila, da samih podatkov o brezdomstvu oz. več definicij le-tega ni toliko niti na spletu niti v knjigah. Večina spletnih strani omejuje brezdomstvo na le eno definicijo, kar pa ni v skladu z mojimi ugotovitvami, saj so mi v intervjuju namreč povedali, da obstaja tudi bolj prikrit tip brezdomstva, ki je še posebej opazen pri ženskah.

Z analizo podatkov sem ugotovila, da večina učencev in odraslih nima slabega mnenja o brezdomcih, niti se jih ne boji. Prav tako zdaj vem, da brezdomce tako odrasli kot tudi učenci videvajo razmeroma pogosto. Prišla sem do podatka, da večina učencev ne pozna društva Kralji ulice in njegovega časopisa, za starše in učitelje pa je ravno obratno. Ugotovila sem, da se zdi brezdomni intervjuvanki primerno, če bi učenci slišali kaj o društvu Kralji ulice in o samih izkušnjah brezdomcev oz. o tem, kaj jih je privedlo do tega stanja.

Glede na trenutno stanje v zvezi z obravnavano problematiko sem še bolj prepričana v nujnost soočanja oz. podrobnejšega seznanjanja moje generacije oz. širše družbe, saj bomo lahko le tako tudi sami več prispevali k reševanju le-te.

8 VIRI IN LITERATURA

- Boškič, R. in Zajc, M. (1997). Brezdomstvo. *Teorija in praksa*, letnik 34, številka 2, str. 241-252. Pridobljeno dne 5. 1. 2023 s strani: <https://www.dlib.si/details/URN:NBN:SI:doc-LWDTM9EA>
- CSD. (b. d.). Zavetišče ya breydomce. Pridobljeno dne 13. 1. 2023 s: <https://www.csd-slovenije.si/csd-maribor/zavetisce-za-brezdomce/>
- Hansen, I.L.S. (2006). The pathway to a permanent home: The Norwegian strategy to prevent and combat homelessness. Pridobljeno dne 11. 1. 2023 s: <http://www.fafo.no/pub/rapp/10012/10012.pdf>
- Karitas MB. (2017). Sprejemališče za brezdomne. Pridobljeno dne 13. 1. 2023 s: <http://www.karitasmb.si/2017/09/05/sprejemalisce-za-brezdomne/>
- Kralji ulice. (b. d. a). *O brezdomstvu*. Pridobljeno dne 5. 1. s strani: <https://www.kraljiulice.org/brezdomstvo/o-brezdomstvu/>
- Kralji ulice. (b. d. b). *Definicije*. Pridobljeno dne 12. 1. 2023 s: <https://www.kraljiulice.org/brezdomstvo/definicije/>
- Kralji ulice. (b. d. c). *O društvu*. Pridobljeno dne 13. 1. 2023 s: <https://www.kraljiulice.org/kdo-smo/o-drustvu>
- Kralji ulice. (b. d. d). *O časopisu*. Pridobljeno dne 12. 1. 2023 s: <https://www.kraljiulice.org/casopis/o-casopisu/>
- Springer, S. (2000). Homelessness: a proposal for a global definition and classification. Pridobljeno dne 6. 1. 2023 s strani: <https://www.kraljiulice.org/brezdomstvo/definicije/>

9 PRILOGE

9.1 Anketa za učence

Pozdravljen/-a!

Sem učenka 9. razreda. V sklopu raziskovalne naloge sem se odločila raziskati razliko v odnosu različnih generacij do brezdomcev. Prosim te, da mi pri raziskavi pomagaš z izpolnitvijo ankete. Anketa je anonimna.

Za sodelovanje se ti iskreno zahvaljujem.

1. V katerem triletju osnovne šole si?

- a) 2. triletje.
- b) 3. triletje.

2. Spol:

- a) ženski.
- b) moški.

3. Kdo je brezdomec? (obkroži dva odgovora, ki se ti zdita najprimernejša)

- a) Oseba, ki nima doma.
- b) Oseba, ki je brezposelna in posledično tudi brez doma.
- c) Oseba, katere dom so javna zavetišča ali ulica.
- d) Lena oseba, ki ne želi delati in raje živi na ulici.
- e) Nekdo, ki nima lastnega stanovanja/hiše in živi drugje (pri starših, starih starših, prijateljih ...).
- f) Drugo: _____

4. Ali si se že kdaj srečal/-a z brezdomcem? Kako si se ob tem počutil/-a?

- a) Ne.
- b) Da, bilo me je strah.
- c) Da, smilil se mi je.
- d) Da, gnusil se mi je (smrdel, bil je umazan, bil razkuštran, ipd.).
- e) Da, nič nisem čutil/o tem nisem razmišljal.
- f) Da, skrbelo me je zanj.
- g) Drugo: _____

5. Kako pogosto se srečuješ z njimi?

- a) Enkrat tedensko.
- b) Enkrat do dvakrat mesečno.
- c) Enkrat letno.
- d) Nikoli.
- e) Drugo: _____

6. Ali poznaš društvo Kralji ulice?

- a) Da.
- b) Ne.

7. Ali poznaš časopis Kralji ulice?

- a) Da.
- b) Ne.

8. Kdo kupuje časopis Kralji ulice?

- a) Starši.
- b) Stari starši.
- c) Jaz.
- d) Nihče.
- e) Drugo: _____

9. Ali časopis tudi prebereš?

- a) Da.
- b) Ne.

9.2 Anketa za starše in učitelje

Pozdravljeni!

Sem učenka 9. razreda. V sklopu raziskovalne naloge sem se odločila raziskati razliko v odnosu različnih generacij do brezdomcev. Prosim vas, da mi pri raziskavi pomagate z izpolnitvijo ankete. Anketa je anonimna.

Za vaše sodelovanje se iskreno zahvaljujem.

1. Koliko ste stari?

- a) 20–30 let.
- b) 30–40 let.
- c) 40–50 let.
- d) Več kot 50 let.

2. Spol:

- a) ženski.
- b) moški.

3. Kakšna je vaša izobrazba?

- a) Osnovnošolska.
- b) Srednješolska.
- c) Visokošolska študijska.
- č) Univerzitetna.
- d) Opravljen magisterij.
- e) Doktorska.

4. Kdo je brezdomec? (obkrožite dva odgovora, ki se vam zdita najprimernejša)

- a) Oseba, ki nima doma.
- b) Oseba, ki je brezposelna in posledično tudi brez doma.
- c) Oseba, katere dom so javna zavetišča ali ulica.
- d) Lena oseba, ki ne želi delati in raje živi na ulici.
- e) Nekdo, ki nima lastnega stanovanja/hiše in živi drugje (pri starših, starih starših, prijateljih ...).
- f) Drugo: _____

5. Ali ste se že kdaj srečali z brezdomcem? Kako ste se ob tem počutili?

- a) Ne.
- b) Da, bilo me je strah.
- c) Da, smilil se mi je.
- d) Da, gnusil se mi je (je smrdel, bil je umazan, bil razkuštran, ipd.).
- e) Da, skrbelo me je zanj.
- f) Drugo: _____

6. Kako pogosto se srečujete z njimi?

- a) Enkrat tedensko.
- b) Enkrat ali dvakrat mesečno.
- c) Enkrat letno.
- d) Nikoli.
- e) Drugo: _____

7. Ali pomagata brezdomcem?

- a) Da.
- b) Ne.

8. Kako jim pomagata? Možnih je več odgovorov.

- a) Dam jim denar.
- b) Dam jim oblačila.
- c) Dam jim hrano.
- d) Darujem oblačila /hrano dobrodelnim društvom.
- e) Drugo: _____

9. Ali poznate društvo Kralji ulice?

- a) Da.
- b) Ne.

10. Poznate časopis Kralji ulice?

- a) Da.
- b) Ne.

11. Ste že kdaj kupili časopis?

- a) Da.
- b) Ne.

12. Kolikokrat ste časopis že kupili?

13. Ali časopis tudi preberete?

- a) Da.
- b) Ne.

9.3 Intervju z delavkami društva

1. Kako poteka delo z brezdomci?
2. Koliko članov ima društvo Kralji ulice?
3. Koliko so v povprečju stari brezdomci?
4. Je res, da je mlajših brezdomcev (do 30 let) manj kot starejših? Koliko jih je?
5. Ali se starostna struktura brezdomcev z leti spreminja? Če se, kako?
6. Koliko je moških in koliko žensk?
7. Kakšna je izobrazbena struktura brezdomcev?
8. Jim društvo nudi pomoč pri pridobivanju izobrazbe? Če jim, kako?
9. Koliko brezdomcev je zaposlenih? Ali opravljajo tudi prostovoljna dela? Če da, katera in kako?
10. Koliko izvodov časopisa Kralji ulice gre v prodajo in koliko se jih mesečno v povprečju proda?
11. Kdo piše prispevke v časopisih?
12. Kakšni so pogoji za prodajo časopisa?
13. Kje vidite še priložnosti za pomoč brezdomcem? Načrtujete kakšen nov program? Morda razširitev društva?
14. Kaj lahko mi storimo za razširitev prepoznavnosti brezdomstva ali za pomoč brezdomcem?
15. Ali sprejemate donacije od ljudi? Kaj ljudje »donirajo« najpogosteje? Kje lahko stvari za donacijo odložijo? Kaj je najpogosteje potrebno?

9.4 Intervju z brezdomko

1. Ali pogosto prihajate v stik z mimoidočimi, se z njimi pogovarjate?
2. Kakšne izkušnje imate z mimoidočimi? So to dobre izkušnje? So pogostejše s starejšimi ali mlajšimi (mladostniki, ljudje srednjih let, upokojenci ...)? Kakšne so vaše slabe izkušnje z njimi? Pri kateri starosti so pogostejše?
3. Ali prihajate v stik tudi z drugimi brezdomci? Kdaj? Kako pogosto? Kako?
4. Prodajate tudi časopis?
5. Kakšna so vaša opažanja? Kdo ga kupi največ (starost)?
6. Kje pa prodajate časopis?
7. Učencem na osnovni šoli bi predstavili društvo Kralji ulice in vaše delo s časopisom. Kaj bi bilo smiselno predstaviti in poudariti pri predstavitvi?
8. Berete časopis tudi vi?